

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 429
van **KATIA SEGERS**
datum: 24 februari 2017

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Actieplan integriteit minderjarige - Tussentijdse evaluatie

Met het Vlaams actieplan ter bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en de sportsector - gelanceerd op 29 januari 2016 - engageerden de betrokken ministers zich om gezamenlijk en afgestemd werk te maken van de preventie en de aanpak van geweld op kinderen en jongeren.

Het op punt stellen van het Kennisplatform Integriteit - door minister Vandeurzen bestempeld als het speerpunt in dit actieplan - liep alvast niet van een leien dakje en ging pas op 1 december 2016 van start. Een tussentijdse evaluatie van de "Sectorspecifieke acties en maatregelen in het kader van de bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige" (cfr. bijlage 2 bij VR 2016 2901 MED.0046/3) lijkt dan ook bijzonder interessant. In de commissievergadering d.d. 9 februari 2017 gaf minister Gatz aan dat een dergelijke stand van zaken in de loop van maart gemaakt zal worden.

1. Wat zijn de belangrijkste conclusies van deze tussentijdse evaluatie? Op welke vlakken dient bijgestuurd te worden?
2. Welke sectorspecifieke acties en maatregelen werden het afgelopen jaar gerealiseerd? Welke dienen nog uitgediept te worden? Graag een overzicht per cluster en beleidsdomein.

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Hilde Crevits (329), Jo Vandeurzen (429), Philippe Muyters (389), Sven Gatz (169).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 429 van 24 februari 2017

van **KATIA SEGERS**

1. Het Vlaams actieplan ter bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en de sportsector is opgebouwd vanuit vier pijlers:

1. kennisverruiming en kennisdeling m.b.t. geweld op kinderen en jongeren;
2. algemene ondersteunende en sensibiliserende acties naar de brede bevolking ter bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van kinderen en jongeren;
3. adequaat en gepast omgaan met de integriteit van minderjarigen en met grensoverschrijdend gedrag en misbruik van kinderen en jongeren in de betrokken sectoren;
4. aanbieden van gepaste ondersteuning en hulp aan minderjarige slachtoffers en daders van grensoverschrijdend gedrag en misbruik.

De monitoring van maatregelen en acties die ressorteren onder dit actieplan gebeurt door de werkgroep integriteit, onder aansturing van het kabinet van minister Vandeurzen. Aan deze werkgroep die driemaandelijks bijeenkomt, participeren de kabinetten en administraties van de beleidsdomeinen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Onderwijs en CJSM (Jeugd, Sport en vanaf september 2016 aangevuld met Media). De aanspreekpunten van de betrokken administraties komen op regelmatige basis samen met het oog op een periodieke evaluatie en afstemming van transversale acties, een briefing over lopende en geplande sectorale initiatieven en de voorbereiding van de werkgroep integriteit. Op basis van deze werkwijze krijgt het Vlaams actieplan een duurzame opvolging en vindt, waar nodig, een tijdige bijsturing plaats van lopende acties en maatregelen.

Het afgelopen jaar (2016 tot op heden) werd beleidsmatig sterk ingezet op drie **transversale acties** die kaderen in de eerste pijler van het Vlaams actieplan (*kennisverruiming en kennisdeling*) :

- a) de voorbereiding en opstart van een vervolgwetenschappelijk onderzoek m.b.t. geweld op kinderen en jongeren (op basis van financiering door het beleidsdomein WVG);
- b) de voorbereiding van een kennisplatform integriteit voor vrijwilligers en professionals in de betrokken sectoren (op basis van cofinanciering door alle betrokken beleidsdomeinen);
- c) het uitwisselen van expertise m.b.t. "peer support".

De aansturing van de eerste twee acties ligt bij het departement WVG.

De voorbereiding en opvolging gebeuren voor beide acties via een stuurgroep waaraan onder meer de administraties Onderwijs, Sport en Jeugd participeren.

De aansturing van de derde actie gebeurt vanuit de administraties Jeugd en Onderwijs, gelet op de daar prominent aanwezige expertise.

We geven hierna een korte stand van zaken m.b.t. deze acties.

Het **vervolgwetenschappelijk onderzoek m.b.t. geweld op kinderen en jongeren** is eind 2016 opgestart op basis van een overheidsopdracht die gegund werd aan UC Limburg vzw, campus Diepenbeek. De opdracht behelst *"het opmaken van een online vragenlijst voor en het realiseren van een bevraging van kinderen en jongeren over de incidentie en prevalentie van geweld in het gezin, op school en in de vrije tijd en het verwerken van de bevindingen in een onderzoeksrapport met beleidsaanbevelingen"*. De eerste fase van het onderzoek is eind februari 2017 afgerond. Het betreft de consolidering van de initiële vragenlijsten voor kinderen en jongeren en het ontwikkelen van een aanvullende (nieuwe) module (cyber)pesten. De omzetting van deze vragenlijsten in een online tool en de representatieve steekproeftrekking zijn gepland tegen augustus 2017. Het realiseren van een survey onderzoek op basis van een online bevraging van kinderen en jongeren in het basis- en secundair onderwijs vindt plaats in de periode 1 september 2017 – 28 februari 2018. De oplevering van het eindrapport wordt verwacht tegen 31 juli 2018.

De ontwikkeling van het **Vlaams kennisplatform integriteit** gebeurt op basis van een subsidiebesluit waarbij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk opereert als projectleider en de Ambrassade als onderaannemer. De opdracht betreft *"het bundelen, ontsluiten en beheren van informatie in een beleidsdomein-overstijgend kennisplatform met als doel vrijwilligers en professionals te ondersteunen om het algemeen welbevinden van minderjarigen te verhogen en adequaat om te gaan met fysiek, psychisch en seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld in elke setting van welzijn, onderwijs, jeugd en sport"*. Het "Kennisplein" van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk vormt de sokkel voor de ontwikkeling van dit kennisplatform. Voor de uitvoering van deze opdracht werd begin januari 2016 een projectplan opgemaakt en een stuurgroep samengesteld. Voorts werd de basis gelegd voor de technische en grafische ontwikkeling van het platform dat onderscheiden maar niet gescheiden is van het "Kennisplein". De lancering van het platform is voorzien voor eind december 2017.

M.b.t. **"peer support"** willen we beleidsdomein-overschrijdend nagaan hoe we gebruik kunnen maken van de opgedane expertise in de verschillende beleidsdomeinen. Op 28 april 2017 organiseert Jong & Van Zin in dit kader een inspiratiedag. Dit initiatief is mogelijk op basis van subsidies in het kader van het decreet van 20 januari 2012 op het vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid en is gericht op professionele begeleiders van jongeren en hun verantwoordelijken in de jeugdsector, het onderwijs en de welzijnssector. Opzet is het versterken van de implementatie van "peer support" via het uitwisselen van praktijkgerichte ervaring. De dag wordt afgesloten met een plenumgesprek tussen jongeren en politici over de toekomst van "peer support".

In het kader van de tweede pijler van het actieplan (*sensibilisering*) vond afstemming plaats tussen de betrokken beleidsdomeinen voor de lancering van de campagne m.b.t. het "kindvriendelijk" 1712. Er werden affiches en kaartjes verspreid naar CLB's, scholen, lokale jeugddiensten en landelijk gesubsidieerde organisaties en naar koepelorganisaties, actoren, centra en promotiediensten Sport in Vlaanderen.

In het kader van de derde pijler (*gepast omgaan met grensoverschrijdend gedrag*), werden in 2016-2017 enkel sectorspecifieke acties uitgewerkt die verder toegelicht worden in het antwoord op vraag 2.

Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van een aantal acties die kaderen in de vierde pijler van het actieplan (*gepaste ondersteuning en hulp bieden aan slachtoffers en daders*). Deze acties vormen belangrijke mijlpalen voor 2017-2018. Het betreft de *uitbouw van aanspreekpunten integriteit en het optimaliseren van de toeleiding naar 1712 vanuit onderwijs, jeugd en sport*. Belangrijk aandachtspunt voor beide genoemde acties is het zicht krijgen op de huidige praktijk om vervolgens toe

te werken naar afspraken in het omgaan met grensoverschrijdend gedrag en misbruik.

Dit kan een belangrijke basis bieden voor 1712-medewerkers met het oog op een kwaliteitsvolle en adequate respons op vragen die kaderen in geweld op kinderen en jongeren in het onderwijs, de sport en het jeugdwerk.

Alle geplande acties voor 2016-2017 zitten op schema.

2. Het afgelopen jaar (2016 tot op heden) werden onderstaande **sectorspecifieke acties** en maatregelen gerealiseerd in het kader van de tweede, derde en vierde pijler van het actieplan. De eerste pijler van het actieplan bevat enkel transversale acties die werden toegelicht in 1.

Voor wat de tweede pijler betreft, werden *bestaande preventieve en sensibiliserende sectorale maatregelen* verder verankerd. Het betreft onderstaande permanente acties.

WVG

- Het vergroten van de toegankelijkheid van 1712 voor minderjarigen via de verdere bekendmaking van het kindvriendelijk 1712 met, daaraan gekoppeld de bekendmaking van de aparte websites voor kinderen (-12jarigen) en jongeren (+12jaar). De beleidsdomeinen Onderwijs, Jeugd en Sport werk(t)en actief mee aan de bekendmaking van 1712.

Jeugd/Media

- De Afdeling Jeugd organiseerde in 2016 twee overlegmomenten met de jeugdsector. Meer dan 100 gesubsidieerde jeugdorganisaties werden aangeschreven en bijna 30 onder hen wensten tenminste verder op de hoogte te worden gehouden.
- Acties die kaderen in de subsidie-overeenkomst met respectievelijk de Ambassade, Mediaraven, Jong & Van Zin, de Kinderrechtswinkel, Tumult en Awel:
 - o informeren en vormen van kinderen en jongeren over hun rechten, verspreiding van de jongerengidsen in **2017**, up to date houden van de website jongerengids.be, opmaak van thematische folders en nieuwe informatiezuilen, het ontwikkelen van een toegankelijke en up to date website jeugdinformatie (acties in samenwerking met de Ambassade);
 - o inzetten op de verbetering van de rechtspositie van de minderjarige (Kinderrechtswinkel);
 - o de vinger aan de pols houden en communiceren over wat bij kinderen en jongeren leeft (Awel);
 - o op een positieve, ervaringsgerichte en participatieve manier aan de slag gaan rond thema's die voor kinderen en jongeren belangrijk zijn op scharniermomenten in hun leven, met bijzondere aandacht voor persoonlijke relaties en seksualiteit (Jong & Van Zin)
 - o inzetten op het versterken van de mediacompetenties en mediawijsheid van kinderen en jongeren (in samenwerking met Mediaraven)
 - o sensibiliseren van duizenden kinderen en jongeren rond het voorkomen van pesten (Tumult als motor van het netwerk "Kies kleur tegen pesten" bereikt minstens 30 000 kinderen en jongeren of 150 organisaties en reikt bij de opening van de week tegen pesten de "Pesten-dat-kan-niet!" prijs uit)
- Het Actieplan "No Hate Vlaanderen" **2016-2018** focust op sensibilisering, vorming en ondersteuning van kinderen, jongeren en intermediairen om hen weerbaar te

maken en actie te ondernemen tegen on- en offline haatspraak. Het netwerk No Hate Vlaanderen communiceert hierover, organiseert vorming en ontwikkelt en verspreidt tools. In **2016** begeleidden de afdeling Jeugd en het Vlaams Kenniscentrum mediawijsheid een projectgroep van de Hogeschool Vives in Kortrijk over No Hate. De groep van 8 studenten zorgde voor online sensibilisering via een YouTube filmpje. Dit werd gekoppeld aan de website nohate.be waar flowcharts en tips & tricks over "Hoe reageer ik op haatspraak?" werden gezet. Anderzijds maakten ze een educatieve activiteitenbundel #NoHate over omgaan met haatspraak in het jeugdwerk, de klas en elders, toegespitst op begeleiders van tieners.

No Hate activeert verder een platform van geëngageerde organisaties en instanties om het actieplan aan te sturen. No Hate werkt hiervoor samen met de andere gemeenschappen in België, de Raad van Europa en relevante internationale spelers. De campagne in Vlaanderen werd op **10 december 2016** formeel gelanceerd door de minister van Jeugd in de Dossin Kazerne. Ondertussen sloten al meer dan tachtig organisaties, voornamelijk uit de jeugdsector, zich aan bij het platform.

- Het Kenniscentrum Mediawijsheid lanceerde in de **tweede helft** van **2016** een online platform voor ouders over mediaopvoeding (www.medianest.be), waarbij een specifiek traject werd uitgewerkt rond cyberpesten. Ouders krijgen tips en informatie over hoe ze moeten omgaan met deze problematiek.
- Het Kenniscentrum Mediawijsheid heeft binnen haar reguliere werking aandacht voor cyberpesten. Een specifiek online dossier rond het thema (mediawijs.be/dossiers/dossier-cyberpesten/wat-cyberpesten) bevat verschillende informatieve artikels, advies en tips.
- Minister Gatz werkt, in samenspraak met de betrokken beleidsdomeinen aan de uitbouw van een communicatieplatform voor kinderen en jongeren.

Onderwijs

- In het kader van de preventie en aanpak van pesten werden volgende sectorspecifieke acties genomen:
 - o verspreiden van de brochure "Werken aan een verbindend schoolklimaat. Hoe reageert jouw schoolteam doeltreffend op pesten";
 - o promoten en uitrollen van "peer-mediation" als methodiek om pesten tegen te gaan via een samenwerking met de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK);
 - o ondersteunen van de organisatie van de Vlaamse Week tegen Pesten;
 - o meewerken aan het No hate speech platform;
 - o campagne van Klasse over pesten met filmpjes en concrete tips voor scholen.

De oprichting van en medewerking aan "het Platform voor Welbevinden en de preventie van Pesten" van de Vlaamse Onderwijsraad in **2016**. Dit platform hanteert een preventieve benadering van pesten en vertrekt van een breed concept van welbevinden op school volgens de "whole school approach". Er wordt gewerkt vanuit onderstaande strategische doelen en daaraan gekoppelde acties:

- werken aan welbevinden en de aanpak van pesten benaderen vanuit een breder onderwijskundig en maatschappelijk kader;
- actief informeren, communiceren en ontsluiten van informatie over werken aan welbevinden en aanpak van pesten op school;

- actoren actief betrekken in het werken aan welbevinden en aanpak van pesten op school;
- de eigen werking en de voortgang van het beleid evalueren.

In het kader van de preventie en aanpak van *cyberpesten* werden onderstaande sectorspecifieke acties gerealiseerd.

- Subsidiëren van de samenwerking met Child Focus, de Gezinsbond en de koepels van de ouderverenigingen voor de organisatie van ouderavonden over het als ouder *omgaan met media*. De focus ligt op de rol als ouder/opvoeder en bevat tips en tricks. Het departement Onderwijs en Vorming financiert ook ouderavonden over veilig ICT-gebruik. Scholen kunnen kiezen voor een algemene vormingsavond over online veiligheid, een avond over cyberpesten of over gaming. De nadruk ligt op preventie. Meer info is te vinden op www.veiligonline.be.
- Het Departement Onderwijs en Vorming was vertegenwoordigd in de gebruikerscommissie van het grootschalig onderzoeksproject "Friendly Attack" over de aanpak van cyberpesten: <http://www.friendlyattac.be/> Met dit project wordt nagegaan hoe technologische middelen kunnen ingezet worden in gezondheidsinterventies bij jongeren rond cyberpesten.
- Re:pest, een programma dat een bijdrage wil leveren aan het voorkomen van pestgedrag op scholen en aan het verhogen van het welbevinden in de klas werd verder gezet. Scholen kunnen sinds 2012 een beroep doen op het "Kenniscentrum Mediawijsheid" (www.mediawijs.be). Het Kenniscentrum voorziet in vorming, materiaal en kennisopbouw over alle aspecten van mediageletterdheid. Het omgaan met digitale risico's zoals cyberpesten is daar een onderdeel van. (<http://mediawijs.be/dossiers/dossier-cyberpesten>). In 2015 werd tussen het Departement Onderwijs en Vorming en het kenniscentrum Mediawijsheid een aparte overeenkomst gesloten waarbij de ontwikkeling van tools voor de aanpak van cyberpesten één van de doelstellingen is. Het Kenniscentrum Mediawijsheid voorziet ook in vorming voor leraren, jeugdwerkers en bibliotheekmedewerkers, en dit via de mediacoach opleiding en de mediacoach online cursus. Telkens komen ook online risico's en meer specifiek cyberpesten aan bod.
- Scholen kunnen ook deelnemen aan het ondersteuningsproject eSafety Label dat scholen helpt bij het uitwerken van een ICT-veiligheidsbeleid. Het belangrijkste instrument van het eSafety Label is een online vragenlijst. Beleidsplanning, ICT-infrastructuur en de educatieve aanpak van ICT-veiligheid worden daarbij geëvalueerd in het licht van e-safety. Op basis van de resultaten ontvangt elke school een persoonlijk actieplan om zwakke punten weg te werken en ICT-veiligheid te verhogen. Ook hierin komt de preventie en aanpak van cyberpesten uitvoerig aan bod.

Sport

- De sportsector werkt sinds 2015 samen in een strategisch lerend netwerk ethisch sporten. Volgende organisaties zijn hierbij betrokken: Sport Vlaanderen, de Vlaamse Trainersschool, de Vlaamse Sportfederatie, het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid, Sportwerk Vlaanderen, de Stichting Vlaamse Schoolsport, het Internationaal Centrum Ethiek in de Sport (ICES), het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.
- In **2016** werkte de sportsector rond het jaarthema "pesten". De 'Time Out tegen Pesten' campagne (www.topindesport.be) informeert, stimuleert en ondersteunt de sportsector om actief aan een pestvrije omgeving te werken. Het hele jaar door werden zes acties gelanceerd: bewustwording, positief groepsklimaat, aanspreekpunt en meldingsprocedure, gedragscode, thematraining, en gepaste

reactie. Het themajaar kende zijn hoogtepunt tijdens de week tegen pesten in **2017**. Het themajaar werd gecoördineerd door ICES, die hiervoor een subsidie van ontving om sportbegeleiders en verantwoordelijken van sportorganisaties te informeren, te stimuleren en te ondersteunen om op drie niveaus (met name op het niveau van kwaliteit, preventie en reactie) te werken rond pesten via :

- o het voorzien in handvatten, tips en begeleiding van/voor sportbegeleiders;
- o het ondersteunen van organisaties en verantwoordelijken in een beleidsmatige aanpak;
- o het ontwikkelen, lanceren en uitvoeren van een communicatiestrategie;
- o het geven van vormingen, naar de sportsector vertaald en uitgevoerd in samenwerking met de jeugdwerkorganisatie Tumult vzw.

Om het jaarthema pesten professioneel af te sluiten en te bestendigen, werd nog een bijkomende ondersteuning toegekend voor:

- o communicatie en promotie in aanloop naar, tijdens en afsluitend aan de Vlaamse week tegen pesten 2017, waaronder een actie met de Rode Duivels;
 - o sensibiliseren van sportdiensten en sportfederaties;
 - o bestendigen en duurzaam inbedden van het (inhoudelijk) materiaal van het jaarthema pesten in de communicatiekanalen, waaronder de website www.ethischsporten.be.
- Vanuit het ruimere perspectief van ethisch sporten (persoonlijke integriteit, fair play, sociale integriteit) ondersteunt, informeert en stimuleert ICES de Vlaamse sportsector om actief te investeren in ethische waarden en normen die belangrijk zijn bij een kwaliteitsvolle sportbeoefening (www.ethischsporten.be). ICES werd door de Vlaamse minister van Sport voor de beleidscyclus 2015-2017 erkend als organisatie voor beleidsondersteuning en praktijkontwikkeling op het gebied van ethisch sporten. ICES ontvangt daarvoor een jaarlijkse subsidie. Zo ondersteunen zij de sportfederaties bij de opmaak van hun beleidsplan voor de Olympiade 2017-2020 binnen het nieuwe kader van het decreet houdende de erkenning en subsidiëring van de georganiseerde sportsector, met het oog op het inbouwen van een ethischer sportklimaat en een integriteitsbeleid bij de sportfederaties.

Voor wat de derde pijler betreft (*gepast omgaan met grensoverschrijdend gedrag*), wordt in alle beleidsdomeinen permanent ingezet op vorming rond het Vlaggensysteem en het Raamwerk Seksualiteit en Beleid. In de sportversie van het Vlaggensysteem 'Sport met grenzen' ([www.sportmetgrenzen](http://www.sportmetgrenzen.be); tweede en herwerkte editie december 2014) werden ook situaties rond (de gevaren van) sociale media en grensoverschrijdend gedrag verwerkt. Jong & Van Zin organiseert vorming om vrijwilligers en professionals bewust te leren omgaan met seksueel getinte situaties in een jeugdwerkcontext. Het Vlaggensysteem "(N)iets mis mee?! Omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag in het jeugdwerk" werd eind september 2015 geactualiseerd met onder meer nieuwe situaties in de context van nieuwe media (<http://www.jongenvanzin.be/publicatie/niets-mis-mee-omgaan-met-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-het-jeugdwerk>). De onderwijssector is momenteel bezig met de ontwikkeling van een eigen Vlaggensysteem.